

Transnistria – amintiri din copilărie

În vara anului 1941, imediat la începutul războiului împotriva Uniunii Sovietice, armata română a ocupat orașul Cernăuți și imediat s-a început evacuarea evreilor din casele lor spre ghete. Și familia noastră a fost printre cei evacuați. Îmi aduc aminte de un vecin – avea o bască pe cap și o mușcă de sobolan – cum ne privea cu un zâmbet de satisfacție.

S-a început deportarea prin Atachi, un sat pe Prut. Unchiul meu Meir (Maier) a găsit acolo pe ofiterul responsabil pentru repartizarea spre Transnistria, i-a dat 300\$, o pereche de bocneci și o tabacheră de argint ca să ne trimită în cel mai liniștit loc, după informațiile lui. Și așa, toată familia a fost încărcată într-un camion și am plecat, fără să știm care este destinația. Eu mă tineam de fusta mamei și, la un moment dat, am spus : «Mama, ich habe die kleine Not», adică trebuie să urinez. Răspunsul a fost : « Halte dich zurück und, wenn du kannst nicht mehr, ich erlaube dir in die Hose zu machen.» (Retine-te, iar când nu mai poți, fă în pantaloni. N. Red.) Și așa a fost. Încă nu împlinisem 5 ani.

Am ajuns în Djurin, Transnistria. Mai târziu, am înțeles că nu era problema de a găsi un adăpost. Multe case erau goale. Localnicii de origine rusă au fugit și doar ucrainenii și moldovenii au rămas. Era deja toamnă și de mâncare nu era. Bunica mea, care și-a petrecut copilăria la țară – tatăl ei, Schickler Iacov, era mare negustor de cherestea – așa că bunica vorbea limbile locale în afară de idis și cunoștea toate buruienile din care se putea face o supă. Unde locuia ea, era și un cuptor cu o nișă, unde se găsea o oală plină cu « supă » din buruieni. Uneori erau și oase și resturi de grăsime. Ea le primea de la localnici, că vorbea limba lor. Și bunicul și-a găsit de lucru. Primea de la localnici foi uscate de tutun pe care le învelea în formă de un fel de carne și cu un brici foarte ascuțit făcea țigări. Avea și un ajutor : eu. « Paul, bring mir kaltes Wasser vom Brunnen und kehr auf dem Boden, es soll nicht stinken vom Tabak. Ich kann es nicht leiden.» (Paul, adu-mi apă rece de la fântână și matura pe jos, să nu putea a tutun. Nu pot să suport mirosul. N. Red.) El avea T.B.C. lent și uneori scuipa sânge.

Mama fura pe câmp și venea acasă cu ce găsea. Cartofi, morcovi, cucuruz. Până ce au prins-o și au dus-o la jandarmerie. Acolo, nu știa ce să facă cu ea. A auzit că unul din ostași vorbea ungurește. I s-a adresat lui : Cine ești, de unde vii ? Era din Timișoara. Da. Și eu sunt de acolo. Și unde stai ? În Fabrică. Și eu. Ascultă, femeie ! Vezi usa de acolo. Eu o deschid și tu căra-te și ai grijă să nu te prinda încă o dată ! Omul a mers în concediu la Timișoara, a găsit pe bunica mea, mama Mamei mele și a ajutat. A adus ce se putea. Mai era încă unul care primea de fiecare dată două monede de aur. Una pentru el și una pentru Mama. Era unică valuta cu care se putea cumpăra ceva de la localnici. Așa am supraviețuit.

Primavara 194. Déjà auzeam zgomote de artilerie. Frontul se apropia de nou. Jandarmii au fugit. A intrat armata germana. Vad in fata mea un soldat care sriga :Quartier ! Quartier ! Cauta locuri de adapost pentru soldati. Mama era afara si a auzit ca un soldat cu o uniforma ciudata vorbea ungureste. « Akarsz nalunk lakni ? » Vrei sa stai la noi ? Da, sigur. Era un soldat italian de origine maghiara din Fiume, astazi Trieste. Pana in 1918 era unicul port la mare al Imperiului Austro-Ungar. A avut bonboane ! Si ne-a oferit. Sora mea Eva si cu mine nu puteam sa fim mai fericiti. Dupa doua-trei zile, nemtii si soldatul nostru au plecat.

Asteptam sa vina Armata Sovietica. Am asteptat la intrare in sat. Au venit. O caruta trasa de doi cai, cu doi soldati pe ea. Zdrasvite. Zdrasvite, nemti pasol ? Da, pasol. Au facut stanga-mprejur si au plecat. A doua zi au intrat camioane, tancuri, artilerie si soldati.

Dupa doua saptamani, eram deja in Cernauti. Am gasit o casa daramata langa locuinta familiei Eisenscher, parintii doctorului Eisenscher Albert, numit „Ary”¹ in familia noastra. Mama lui, Dora, era verisoara cu Tatal meu. Ei erau printre familiile care au fost scutite de deportare, deoarece dl profesor Iosef Eisenscher, zis Iuziu, era profesor de matematica si fizica la liceul romanesc si la liceul german, Cand Dora m-a vazut, m-a luat la ea acasa, m-a dezbracat si m-a bagat intr-o baie cu apa calda si multa spuma. A luat o perie si a inceput sa dea jos toata murdaria pe care am adus-o din Djurin. Dupa aceea m-a invelit intr-un prosop alb si gros. Am simtit ca sunt in « Schlaraffenland ». Acest simtamant a ramsa cu mine pana acuma.

S-a terminat capitolul « Transnistria » Am ramas cu amintiri pe care nu le pot uita.

Din 1959 stau in Israel*. Sotia mea, Ruti, e a saptea generatie in tara. Avem o fiica si un fiu, care ne-au dat sase nepoti. Cea mare e la armata si termina seviciul la vara.

De unde vin si unde am ajuns ??? Pot sa-mi doresc mai mult!!!???

Nu mi-a fost usor sa scriu acest articol. Amintirile sunt grele si apar in cosmaruri.

Paul Peled (Rosenfeld)

* Despre iesirea din Romania, cu alta ocazie. Nu a fost simplu. Am fost « ladas » (adica am stat pe lazi, aveam bagajele facute, dar nu puetam pleca) timp de 10 luni. Fara loc de munca si fara locuinta.

---

¹ Ari Eisenscher impreuna cu mama lui au fost deportati in ultimele luni inainte de eliberare. Este semnificativ ca verisorii, cu toate ca in relatii bune si apropiati, nu au abordat niciodata tema dureroasa a deportarii.